

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Négyszáz esztendő.

Borsos Károly igazgató beszéde a mezőtúri gimnázium centenáriumán.

Az újszövetségi szentírás tanítása szerint a keresztyén ember szabad; szabadságra hívta el a Krisztus, szabaddá teszi a Krisztus tanítása, a Krisztus igazsága. Szabadsága arra való, hogy szabadon cselekedje a jót, de nem szolgálhat ürügyül arra, hogy a testi gyönyörűségeknek hódoljon, azok szolgálatába állítsa magát. A keresztyén ember cselekvésének irányítója a Krisztus tanítása, az igazság és a saját hite, legjobb meggyőződése. (Pál Gal. V. 1., 13.; János VIII. 32.)

Íme, itt van az egyéni, a lelkiismereti szabadság proklamálása! De itt van e szabadság egyedüli jogos korlátja is: a Krisztus tanítása, a Krisztus igazsága.

A középkor sok-sok érdeme mellett elkövette azt a nagy bűnt, hogy a Szentírás tanításairól megfélemlítve a keresztyén szabadságot megsemmisítette, az egyéniség jogait semmibe sem vette, az egyént gúzsakötötte, egyes testületek rabszolgájává tette. A középkor embere nem élhetett egyéni, csak testületi életet, nem követhette egyéni hajlamait, nem érvényesíthette egyéni akaratát, egyéni tehetségeit. Mindezeket alá kellett rendelnie a testület akaratának, amelyhez véletlenül tartozott.

Ámde az egyéni szabadság vágya sokkal erősebb az emberben, hogysem örökre el lehetne némítani.

A renaissance, a humanizmus kemény szabadságharcot vívott a középkor egyéntelptipró zsarnoksága ellen. Ez a szabadságharc szép eredményeket ért el. Újjászülte a költészetet, a tudományokat, a művészeteket. — De egyoldalú volt, csak az antik görög és római szellemből táplálkozott, csak az antik pogány ideált állította maga elé elérendő célul. Megfélemlített arról, hogy ez az ideál már egyszer megbukott, már elvesztette hitelét a magasabb ideál után vágyakozó emberi lélek előtt; megfélemlített arról, hogy Krisztus már egyszer

földrehozta a legmagasabb emberi ideált, a keresztyén szabadságot, amelynek birtokosa szabad minden külső kénysertől, de szabad a saját bűnös szenvedélyeitől is.

A renaissance és a humanizmus embere az egyéniségre nehezedő külső kényszer béklyóin tágított, de belekerült a saját érzékiségének, a pogány bűnöknek ocsmány rabságába.

Folytatni kellett hát az egyéniség szabadságharcát. Folytatta a reformáció azzal, hogy az igazi, a tökéletes emberi szabadságot, a keresztyén szabadságot állította az ember elé elérendő célul, a teljes szentírás igazságaira támaszkodva.

Ám a reformáció megérezte, megsejtette azt is, hogy ezt a magas ideált csak az emberek rendszeres tanításával, nevelésével lehet megközelíteni.

Így lett a reformáció az általános népoktatás megteremtőjévé, a közép- és felsőfokú iskolázás kiterjesztőjévé, kiteljesítőjévé.

Ős római felfogás szerint államot, várost alapítani annyi, mint hajlékot emelni a penátesek számára.

A reformáció szerint egyházat alapítani annyi, mint templomot emelni Isten dicsőségére és iskolát alapítani az Isten dicsőségét szolgálni kész és szolgálni képes emberek nevelése végett. Ezért épül a reformáció korában minden templom mellé iskola, népiskola és ahol csak lehetséges, közép- és felsőfokú iskola.

Fraknoi Vilmos, a tudós róm. kath. püspök megállapítása szerint a XVI. század 156 magyar középfokú iskolája közül 130 a protestánsoké. Ezek között említi a mezőtúri iskolát is.

A reformáció szelleme szülte meg 400 évvel ezelőtt a mezőtúri református gimnáziumot. Megalapítója Thúri Szabó Lukács, továbbfejlesztője Thúri Sánta Jakab, Kálmáncsehi Sánta Márton reformátorok, a már virágzó iskolának még magasabb színvonalra emelője Szegedi Kis István, Thúri Pál, Félegyházi Tamás és Csehi Pál a XVI. században. Hogy a túri iskola ebben a században célját sikerrel szolgálta, a mellett bizonyít az, hogy a XVI.

században 18 túri születésű diák ment külföldi egyetemekre, mégpedig 11 Wittenbergába. Ezek közül néhányan igen jelentékeny szerepet vittek a magyarság reformációjában.

A XVII. századból kevés adatunk van iskolánk életéről, mert 1692-ben a város egész lakossága a török elől a várkonyi pusztára menekül s ott tartózkodik 1699-ig s e menekülés idején elvesztek a város 1692 előtt vezetett jegyzőkönyvei, amelyekből — mivel a református egyházat ebben az időben Mezőtúr városa tartotta fenn — tájékozódást szerezhetnénk a rektorok neveiről, fizetéséről és a tanulók segélyezéséről. A mezőtúri egyház matrikulái pedig a második futás alatt vesztek el, amikor a túriak a pusztító, öldöklő rácok elől menekültek el s 1705-től 1710-ig a Burával szemben fekvő Akolháton, majd Vezekényben, Atányon és Hanyiban tartózkodtak.

De későbbi, 1714-ből származó feljegyzésekből tudjuk, hogy iskolánk a XVII. században is középiskolai minőségben működött s e századból nyolc rektor nevét ismerjük. Azt is tudjuk, hogy még a két futás alkalmával is magukkal vitték a túriak a tanítóikat s még a várkonyi és a hanyi pusztán is tanította Hetényi Sámuel uram a latin iskola diákjait.

A XVIII. századból már pontos adataink vannak. E században 48 rektor igazgatta a túri iskolát. Az 1734-ben szerkesztett latin nyelvű iskolai törvények pontosan előírják a „societas Togatorum”, vagyis a tógás diákok kötelelességeit, tanulmányi feladatait. E törvények kétfélék: Leges Generales és Leges Speciales. A Leges Generales a diákok tanulmányairól és erkölcsi magaviseletéről, az utóbbiak az iskolai hivatalnokok kötelelességeiről szólnak.

E törvények szerint az iskolába beiratkozni kívánó diák ajánlólevéllel tartozik jelentkezni a rektornál, hogy magát vizsgálatnak vesse alá. Ha a vizsgálaton alkalmasnak találták, olvassa át gondosan az iskolai törvényeket s ezután a törvényeket aláírván, kézzel írt ígéren teljes engedelmisséget.

A negyedik cikk elrendeli, hogy az iskolán kívül és belül anyanyelvén senki ne beszéljen: a latin nyelven beszélést mindenki szorgalmasan gyakorolja. A másként cselekvő az iskola kapujában és udvarán éjjel három óra hosszat őrt álljon.

Az ötödik cikk követeli, hogy a görög és héber nyelvet mindenki szorgalmasan tanulja. A XI. cikk megkívánja, hogy gyakorlat végett vitatkozásokat tartsanak a tanulók s a vitatkozásokra illendően elkészülve menjenek.

A XII. cikk szerint vasárnapokon az iskolában gyakorlat kedvéért beszédet kell tartaniok a kijelölt tanulóknak.

A magaviseletről szóló cikkek elrendelik többek közt, hogy az iskola polgárai mindnyájan illő öltözetben járjanak, hajukat fel ne süssék, hosszú haját ne viseljenek, török módra ne nyíratkozzanak, katonai köpenyeg, nyak-

láncokat ne viseljenek, fegyvert ne hordjanak magukkal.

Köpeny nélkül az iskolából senki ki ne menjen, senki ne dohányozzék, ne kártyázzék, ne táncoljon, ne muzsikáljon. (A táncoló megvesszőztessék.) Ha tűz üt ki a városban, az iskola polgárai rohanjanak ki és az oltásban szorgalmas tevékenységet fejtsenek ki s a tűz eloltása után az iskolába tüstént térjenek vissza.

Aki rektorságra akar kimenni valamely községbe, az ne korteskedjék, borozást ne rendezzen, hanem türelemmel várja meg, míg az iskolarektor rendelkezése szerint rá kerül a sor. A másként cselekvő rektorságra ne bocsáttassék ki. A rektorságra kimenő búcsúlakomát ne tartson. A másként cselekvő bizonyítvány nélkül bocsáttassék el.

Az iskola polgárai közül a tanulótársak szabad és elkülönített szavazatai által évenként senior és contrascriba (ellenőr) választassék — kegyes, tanult és józanéletű ifjak — s az így megválasztottak az ecclesia lelkészei és a rektor által erősíttessenek meg, ünnepélyes eskütétel után.

A senior és contrascriba iránt az iskola összes polgárai tartozó alárendeltséggel, tisztelettel és engedelmisséggel viseltessenek.

A tanulók fegyelmezését közvetlenül a senior végzi, a vétkekre a büntetést ő szabja ki és ő hajtja végre.

A büntetések közt szerepel a pénzbüntetésen kívül a nyilvános beszéd tartás, éjjeli őrt állás, a lejjebbültetés, a megvesszőztetés és kizárás.

Ime, ebből a néhány idézetből is látható, hogy iskolánk XVIII. századi élete éppen olyan, mint az akkori református collegiumoké.

Az idézett törvényeket az iskola diákjai 1820-ig mind aláírták s ezekből az aláírásokból láthatjuk, hogy a Dunántúlról, Erdélyből és a Felvidékről is voltak iskolánknak tanulói. Az aláírásokból azonban a tanulók évi létszámát nem tudhatjuk meg, mert minden diák csak első beiratkozása alkalmával írta alá a nevét.

S hogy ezek a törvények nemcsak papíron szerepeltek, de azokat szigorúan meg is tartatták a tanulókkal, arról biztos adataink vannak.

A XIX. század nehéz küzdelmeket, nagy változásokat, fájdalmasakat és örömdetéseket hozott iskolánkra. A század első felében az iskola élete, berendezése, nagyjából olyan maradt, aminőnek az imént láttuk. Ebben a korban 24 rektor igazgatta az iskolát, akik közül legnevesebb ember volt Péczely József a későbbi debreceni professzor.

1843-tól kezdve megszűnik a rektorság és ettől kezdve állandó jelleggel professzorkat választanak az iskola igazgatására. 1846-tól 1854-ig Bárándi Kiss Sándor az iskola professzora, igazgatója, aki mellett korrektorok tanítanak. Az abszolút kormány 1854-ben szigorúan elrendelte az Organisations-Entwurf

végrehajtását, amely 12 tanár beállítását követelte meg a teljes nyolc osztályú középiskoláktól. Ennek a rendeletnek a túri iskola fenntartója anyagi okokból nem tudott megfelelni, ennél fogva 1855-től kezdve megszűnt a túri gimnázium, s helyette a református egyház hét osztályú elemi iskolát szervezett, — 1858-ban feltámasztják a gimnáziumot s az újra professzorul választott Bárándi Kiss Sándor fokozatosan kiépíti azt hatosztályúvá. Mezőtúr lakossága minden elismerésre méltó anyagi áldozatot meghoz az iskola fenntartására, az alsó- és felsőrészi közbirtokosság egymással versenyezve tesz alapítványokat.

Az 1883. évi 30—90. törvénycikk folytán a nyilvánossági jog megtartása végett, halaszthatatlanná vált új, korszerű gimnáziumi épület emelése. A mai új épület el is készült 1889 szeptemberre, még pedig teljes mértékben a helyi lakosság áldozatkészségéből. Mezőtúr városa ingyen adta az építéshez szükséges téglát és cserepet, a református egyház pedig a tagjaira állami adójuk után kivetett 17%-os külön iskolaépítési póttadóval fedezte az építésre szükséges 102 ezer forintot és a felszerelési költségeket s ezt a nagy összegeket hat év alatt ki is fizette.

Tudtommal nincs olyan magyar felekezeti középiskola, amelyet az utolsó félszázad alatt felekezeti fenntartója saját erejéből épített volna, hasonló áldozatkészséggel. Ez a tény dicsőségére szolgál mindenkor a túri iskola fenntartójának.

Az új iskola felépítése után a hat osztályú gimnázium nyolc osztályúvá fejlesztése volt a nagy feladat. E végből csodálatos áldozatkészséggel újabb alapítványok létesülnek.

1893-ban megnyílik a hetedik osztály, 1894-ben a nyolcadik osztály s így az első érettségi vizsgálatot 1895-ben tartotta intézetünk. 1894-ben kaptuk 2000 forint összegben az első fenntartási államsegélyt, amely 1912-ben évi 50 ezer koronára emelkedett.

Tehát 364 esztendeig kizárólag a maguk erejéből tartották fenn intézetünket Mezőtúr város lakosai.

Az 1910—11. évben újabb lépést tett iskolánk a teljes kifejlődés felé. Ebben az évben ugyanis megvettük 34 ezer koronáért az iskolával szomszédos telket s azon építési államsegéllyel tornatermet, rajztermet, könyvtárhelyiséget és igazgatói lakást emeltünk. 1914-ben pedig 200 ezer korona államsegéllyel és saját erőfeszítéseinkkel, megépítettük 120 tanuló befogadására alkalmas új internátusunkat.

Sajnos, ezzel egyelőre véget értek alkotásaink. A világháború és gyászos következményei kiütötték kezeinkből az építő munka eszközeit. Ám ha alkotni nem tudtunk, védelmére kelünk a régi alkotásoknak. A világháborúban 66 diákunk és két tanárunk halt hősi halált, intézetünk minden tőkepenzét letettük a haza oltárára.

A fentiek tanúsága szerint a mi iskolánknak egész élete, életének minden mozzanata, minden alkotó része, minden köve a magyar faj kultúr-érzékéről, áldozatkészségéről, szívós kitartásáról, törhetetlen élniakarásáról beszél.

Aki nem tud hinni fajunk erényeiben, nemzetünk jövőjében: az jöjjön ide, ismerje meg iskolánk történetét s bizonytalannal hinni fog.

Ime, mélyen tisztelt közönség, így élt, így fejlődött lépésről-lépésre, vészben, viharban, külső és belső ellenségek szorongatása között, a mi 400 éves intézetünk. Az idők folyamán sok változáson ment keresztül, de egyben nem változott soha. Az iskola szelleme lényegében egy és ugyanaz maradt 400 éven keresztül.

A legmagasabb keresztyén ideál megvalósításának vágya szülte s ezt az ideált híven szolgálta egész életében.

Erről bizonyosságot tehetnek összes tanítványai faji és felekezeti különbség nélkül. S ime, bizonyosságot is tettek most, amikor az alma mater hívó szavára összegyülekeztek, azzal a testvéri szeretettel, amely iskolánk padjaiban gyult szívükben lángra s most is ott ég kiolt-hatatlanul.

Égjen ott továbbra is, mindhalálig és forrassa őket hatalmas egységbe, hogy egy hazának édes gyermekeiként közös erővel küzdjenek azoknak a nagy ideáloknak megvalósításáért, amely ideálokat iskolánk ültetett szíveikbe.

Szabad hazában szabad emberként élni, halni, Istennel, a hazáért! Ez volt iskolánk jel-szava, ez volt minden munkájának, minden törekvésének végső célja, mind e mai napig. És hiszem, tudom, mert nem is lehet másként, — hisz nem adhatunk mást, mint a mi lényegünk —, hiszem, tudom, hogy ez lesz a jövőben is.

Ebben a hitben ünnepeljük a mai napot örvendező szívvel, Istenbe vetett törhetetlen bizalommal! Ámen.

Egyházmegyei közgyűlést megnyitó beszéd.

— 1930 október 9. —

Nagyt. és Mélt. Egyházmegyei Közgyűlés!

Most is fájó sóhaj száll föl szívem mélyéről, mielőtt közgyűlésünket megnyitnám. Mert megüresedett lelkészi státusunkban az a hely, amelyet a mi édes, jó tisztársunk: *Szele György*, a debreceni egyház annyira tisztelt, nagyra becsült, szeretett lelkipásztora töltött volt be. A végálmra szenderült feledhetetlen lelkész atyánk fia húzamosabb időn át jegyzője, aztán tanácsbírája volt egyházmegyénknek. Egyházkerületünkön mindaddig képviselője, míg egyházkerületi tanácsbíróvá nem választotta a közbizalom. Viszont egyházkerületünk egyik zsinati rendes képviselője volt már az előbbeni zsinat idején is. Nem szólva arról, hogy lelkipásztor-

kodásának kezdete óta (annakelőtte bakon-szegei, még előbb tépei lelkész volt), a nagy egyház összes adminisztrációja az ő kezébe futott egybe, mint iskolaszéki elnöknek, az összes anyagi ügyeket éber szemekkel figyelő s intéző bizottsági tagnak az idejét nagymértékben lefoglalta a napról-napra halmozódó munka; mint az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság elnökének s a mellett a leánynevelő „Dóczi“-intézet igazgatótanácsi elnökének, szép, széles mezőn volt módja s alkalma szívbéli jó-ságát, nemeslelkűségét, fenkölt gondolkozását, szinte páratlan kötelességtudását, puritán, kon-ciliáns kedvességét láttatni, tapasztaltatni, érez-tetni mindazokkal, akik közelében szemléltük nemes ivelésű pályáját. Ő, aki hivatalos dol-gokban a megtestesült komolyság volt, meghitt baráti körben csöndes vidámságával fűzött ben-nünket magához... Már üres közöttünk a helye s csak lelkünk meleg emlékezésével ölel-hetjük magunkhoz kedvelt egyéniségét. Mint ahogy — hisszük — magához ölelte őt hű pász-torunk, fejünk, az Úr Jézus, mint engedelmes, mindenekben hívséges szolgáját. Áldott emléket örökítsük meg jegyzőkönyvünkben s eltávozása fölötti részvétünket közöljük a gyászoló családdal.

Nagytisztelű és Méltóságos Közgyűlés!

Egyik nagy egyházi atyának a mondása jut eszembe: „Nubicula est, transibit!“ Csak egy kis felhőske, elmegy, eltűnik. Ő a nagy gyötrelmekkel, súlyos, bánatszülő időre mon-dotta ezt. Minden borulat után derűt várt. S ime, ránk is a derű fénye sugárzik, a szomorú füzek világából kilépve a valósult álom, a tisztés elégűltség virágrügyes birodalmába. Talán mon-danom sem kell, mire célok!? Arra, hogy lelkészi státusunkból hívott el egyet Kor-mányzó úr Ófölméltósága a Tisza István Tudo-mányegyetem egyháztörténeti tanszékére. Ez a férfiú a mi szeretett, kedves, tudós dr. Révész Imre lelkész atyánk fia. Ő, aki oly sok szépet, üdvöset produkált eddig a gyakorlati lelkészet terén — nem szünnén meg a tudomány berkei-ben fakadozó forrásból oltogatni lelke szomjú-ságát —, innentől fogva főképen az egyház-történet tágas mezején munkálkodva fog nekünk édes örömeiket szerezni s történelmi iga-zainknak napfényre hozatalával, anyaszentegy-házunk Sionát építgetni s a tudós apa és nagyapa nyomdokain haladva, örökértékű kincsekkel gazdagítani református egyházunk firól-fira ma-radandó drága örökségét.

Búsulnunk kellene az ő élete pályájának új fordulatan, ha azt kellene tudnunk, hogy egyetemi tanárságával végkép elfordul tőlünk szekere rúdja. De, mikor azt tudjuk, hogy to-vábbra is velünk marad, mienk marad, mint egyházmegyénk tanácsbírája, föllélegzünk s az öröm jóleső érzése vibrál keresztül szívünk világán, mivelhogy az ő nemes óhaja teljesült és mi nekünk nem kell ismét veszteség miatt bűbánatnak adni a fejünket...

Lám, hogy összekerül olykor életünk útján a ború és a derű!... Arany János palettájáról véve a színt: fölöttünk sir az ég egyik szemé-vel, a másikkal nevetget, váltakozva így folydo-gál földön az emberélet... Nem kis balgaság volna kifakadni az életsorsunkat eleve kiszabott örök bölcseségű Isten ellen, hogy miért vezetget cipruslombok között, mikor vezethetne állan-dóan virágillatos völgy ölére?... Mintha nem úgy akarta volna kezdetől fogva az örök Jóság, örök Szeretet! Csak egy kevéssel terem-tette az embert kisebbé angyalainál, dicsőséggel és tisztességgel megkoronázta, paradicsomi kert közepébe helyezte, elhalmozta atyai szívének minden kedves ajándékával. S mit tettek ős szüleink? Csalfa édesség utáni mohó vágyako-zásukkal eldobták maguktól mindazt, ami üdvösen édes, kaptak az életet mérgező maszla-gon s elborult a dics felettük, hordozniok kellett s hordoznunk kell a bűnös önfejűség átkát. Itt az oka annak, hogy derűs napunk orcája elé annyiszor odatelepszik a bűbánat sötét fellege. A bűnös emberi önfejűség tette már annyiszor viharossá felettünk az idők járását. Az oktalan-nál-oktalanabb filozofémák elcsavarták s el-elesavarják az emberek fejét, vakká teszik sze-meiket s nem láttatják velök, sőt elkerülhetik az örök Jóság és örök Szeretet által eleve kisza-bott, idvességre vezető ösvényt. S micsoda infer-nális állapotokat teremtett már ez az Istentől el-fordult bűnös önfejűség!... Legborzalmasab-ban mutatják az ezidőszerű orosz állapotok. Mikor a tisztés családi rendet összetörve, állatok nyájává lett az emberek milliónyi tömege s az úton-útfélen ezrével csatangoló gyermekeknek nincs, aki ajkaikra adja: „Édes, jó apám! Édes, jó anyám!“ Mikor az Istenházat aljas célokra fordítják. Mikor a vallás papjait százanként gyil-kolják le... Borzalom!... Borzalom!... S ami még borzalmasabban megdöböntő: a magukat ke-resztyéneknek nevező, keresztyén kultúrát mí-melő földi nemzetek hatalmasai, nemhogy egy zászló alatt indulnának az orosz, minden tisztés emberit és minden szent istenit pusztító örület ellen, szövetségeket kötnek a hóhérvadók anti-krisztusokkal s így sodortatják embervilágunkat a végső kataklizmatikus összeomlás felé. Hol az annyiszor és annyira magasztalt „Gloire“ nemzete, a francia?... Hol a nagybölcsességű pápaszemes világ, a német?... Sőt hol a „bibliásnak“ híresztelt Angolország?... Szövet-ségben a Béliál fiaival, nem törődve embervilá-gunk jövőjével, csak most — úgy tetszetőleg — közgazdasági előnyökhöz juthassanak az orosz pokollal való kapcsolat révén...

— Óh, jaj!... a gonoszoknak is van — de milyen — közszellemet formáló ereje!

Ilyen világban nem csoda, ha más vonatkozásokban is ki-kisiklanak a lelkek a jó Isten-nek tetsző kerékvágásból s olyan szituációkat teremtenek, amelyek fájdalmasan hatnak egyéni, társadalmi s felekezeti viszonylatokban. Én nem akarom ezúttal aláfesteni a közelmúlt ese-

ményeit; különben is nagyon próbára tettem már az igen tisztelt közgyűlés becses figyelmét. Csak azt az óhajomat kívánom hangsúlyozni, hogy: bárcsak az igazság és szeretet angyalai közvetítenék állandóan *ide* és *oda* gondolatainkat, óhajainkat, aspirációinkat s a sanda gyanúnak ne lenne soha oka legszentebb törekvéseinknek a rugóit is blaszfémizálni. Én teljesen meg vagyok győződve a felől, hogy vezéreink minden téren a nyomorúság karjai között vergődő hazánk és anyaszentegyházunk jobb és boldogabb jövőjéért küzdenek, fáradoznak. S ez a meggyőződés táplálja bennem azt a reménységet, hogy legjobbjaink — élükön Kormányszó úr Ófőméltóságával — mindig együtt fogják lobogtatni azt a zászlót, amely megszaggatott hazánk kiépülésének, föltámadásának diadalünnepe felé vezet.

És most elnöktársam Óméltósága nevében is szívből köszöntve édes mindnyájukat, közgyűlésünket megnyitom.

F. Varga Lajos.

Református községekben minden község-házán készülő okmányra árvabélyeget! Egy-két filléreből hegyre várat így építhetünk.

HALOTTAINK

Makay Lajos, egyházkerületünk diakonissza-képző intézetének volt igazgató-lelkésze, majd debreceni vallásitanító lelkész, Abonyban — hová röviddel ezelőtt nyugalomba vonult — hosszas szenvedés után folyó hó 8-ikán 55 éves korában, általa annyi hűséggel és önmegtagadás-sal szolgált Urához költözött. Addig is, amíg — a pontos életrajzi adatok birtokába jutván — bővebben megemlékezhetnénk nemes és hasznos pályafutásáról, ez úton intünk neki fájó szívvel búcsút s küldjük testvéri részvétünket elmaradt özvegyének, a boldog feltámadás reménysége alatt.

Az árvabélyegakcióval is áldozatot hozunk a gyermekeinkért? ... Milyen áldozatot hozott Jézus az Ő gyermekeiért?

KÜLÖNFÉLÉK

A kollégiumi nagykönyvtár ügyében a békésbányai egyházmegye olyan határozatot hozott, mely intencióinak kétségkívül nemes volta mellett is kihívja maga ellen a kritikát. Az egyik nagyon sebezhető része a határozatnak az, amely szerint felemeli tiltakozó szavát az ellen, hogy a nagykönyvtár az állam „birtokába” adassék. Mivel természetesen nem tételezhetünk fel senkiről, annál kevésbé egyházi tisztséget betöltő atyánkfiáról megtévesztési szándékot, meg kell állapítanunk, hogy a határozat fogal-

mazója nincsen teljesen tisztában a jogi fogalmakkal. Mert igaz ugyan, hogy az egyházkerületi közgyűlés a könyvtár ügyében csak általánosságban adott felhatalmazást az egyházkerületi elnökségnek, azonban sem a határozatban, sem a tárgyalás rendjén soha sem fordult elő olyan gondolat, hogy a nagykönyvtár az *állam birtokába* adassék, hanem csak az, hogy az egyetemi könyvtárral közös kezelésbe. Valószínűnek tartjuk, hogy a határozatot fogalmazó Nagytiszteletű úr tudja azt, hogy pl. ha a lovát kiküldi a községi ménesbe, nem adja azt a csikós vagy a község birtokába. Erről nem érdemes tovább beszélni.

A másik sebezhető rész már súlyosabb, mert nemcsak a jogi ismeretek hiányosságát mutatja, hanem nagyon szomorú kedélyállapotra vall. A határozat ugyanis attól tart, hogy „éppen azok a nagyértékű irások és nyomtatványok, amelyek a református egyház történetének legdicsőbb példáit örökítik meg, észrevétlenül eltűnnének.” Ez magyarul azt jelenti, hogy az egyetemi könyvtár kezelésében irások elszikasztatnának, helyesebben ellopatnának. Nincs olyan komoly tudományokkal foglalkozó ember a világon, aki ilyen gyalázatosságot elkövetni tudna, akármiféle elfogultságból is. Barbárok inváziójától a magyar tudományosság szentelt hajlékába talán mégsem kell tartanunk. Bizonyára a határozatot fogalmazó sem tudna illetékesnek elképzelni, ha nem engedett volna maga fölött úrrá lenni egy olyan keserű hangulatot, amelyre ennek a kérdésnek a tárgyalásában semmi tárgyi ok nincsen.

A debreceni református egyházmegye őszi közgyűlését október hó 9-én tartotta a megszokott keretek között. Nem annyira a hivatalos külszín, hanem az azonos célért dolgozó fegyvertársak találkozásából fakadó öröm töltötte be az egész tárgyalási időt. Jól esik mindig a fehérhajú vezérek arcáról a bölcsességet leolvasni. Mindig egy boldog tudat jelenik meg a lelkünkben: egyházunk vezetése emberileg biztos kezekben van. Esperes atyánk — mint mindig — ezúttal is emelkedett szellemű beszédben vezette be a gyűlést. Mikor felemeli tekintetét, messzi távoli mezőket bejár s onnan hordja össze egy hosszú mult gazdag és építő tapasztalatait. A tárgysorozatban kiemelkedő volt dr. Diószeghy Mihály debreceni lelkészé választásának a megerősítése; egynehány ifjú tanító eskütétele. Jóleső örömet szerzett annak a hallása, hogy a nehéz gondok mellett is egyházunk veteményes kertjei szaporodtak: 16 új iskola épült egy év leforgása alatt egyházmegyénkben. Nem más érzéssel vettük azt a jelentést is, hogy vannak még áldozatrakész lelkek. Berettyóújfaluban 200 pengős alapítványt tett Papp J., Hajdúsámson pedig a Magyar-féle örökségből 40 hold földet kapott. Legyen tettük az áldozatra önként felbuzduló lelkek számára nemesen ható példa. A belmissziói előadó jelentéséből megragadta figyel-

münket az a terv, amelyet az iratterjesztés áldásos hatása folytán a belmissziói bizottság vetett fel, hogy jó volna a régi Koszorúfüzeteket feleleveníteni, mert még sokak szívében él, amikor a lekipásztoroknak olyan nagy segítséget nyújtottak. Több kisebb-nagyobb fontosságú tárgy elintézése volt még napirenden, amelyek az előadók jelentései kapesán mind kedvező megoldást találtak. Úgy távoztunk el mindnyájan a gyűlésről, hogy az a boldogító tudat vett erőt rajtunk: egyházunk hajója csendes vizeken biztosan halad a cél felé. *Krónikás.*

A tiszántúli református egyházkerület 1930. évi november hó 19—20. napjain Debrecenben a Kollégium dísztermében tartja rendes őszi közgyűlését. Főbb tárgyak az egyházmegekről felterjesztett ügyek. A megválasztott egyházkerületi jegyző és tanácsbírák eskütétele. Az egyházkerületi és kollégiumi bizottságok felterjesztései, jelentései. November hó 18-án 9 órakor egyházkerületi belmissziói bizottsági ülés; d. u. 3 órakor esperesi értekezlet; 6 órakor a Magyar Református Segélyegylet választmányi ülése a Kollégium kistanácstermében. November 19-én d. u. 3 órakor egyházkerületi bírósági ülés a Kollégium kistanácstermében.

Néhai Kanizsai Endre okleveles református lelkész és felesége Kovács Etelka református tanítónő végrendeletileg a debreceni református egyházra hagyományozták debreceni Bem József-utca 6. sz. alatt lévő házastelküket és a Sestakertben, Andrásy-úton lévő szőlőjüket. A jókedvű adakozót szereti az Úr. Az igazak emlékezete áldott.

Harmóniumavató-ünnepély és szeretetvendégség a Csapókertben. A debreceni csapókerti egyházi körzet híveinek feledhetetlenül kedves napja volt október hó 12. Lélekemelő ünnep keretében, a hívek közadakozásából és a theológus ifjúság által rendezett ünnepélyek jövedelméből 1300 pengőért vásárolt gyönyörű harmóniumot dr. Baltazár Dezső püspök avatta fel. A gazdag és nívós műsorú lélekemelő avató-ünnep után a hívek szeretetvendégségen vettek részt. Itt meleg szavakkal és igen nagy szeretettel ünnepelték dr. Baltazár Dezső püspököt, aki sok elfoglaltsága és gondja közepette is, tudott időt szakítani, hogy az örömnünnepükön résztvegyen. A szeretetvendégségen, melyet igen változatos műsor tett élénkké, bibliát magyarázott Kolozsvári Kiss László lelkész, az egyházi körzet felügyelő-lelkésze. A szektákról előadásban értekezett dr. Lencz Géza egyetemi tanár. Az egyházi körzet hívei dr. Baltazár Dezső püspököt két igen szép virágcsokorral ajándékozták meg tiszteletük, hálájuk és szeretetük kifejezésére; hasonlólag virágcsokorral ajándékozták meg Baja Mihály lelkészt, akinek egyik költeményét szavalták, Halász Andrást, az egyházi körzet vezető lelkészét; Gerda Sándor IV. é. theológust pedig, aki legtöbbet fáradozott a harmonium költségeinek az összehozásán, a

hálás csapókertiek szép aranygyűrűvel és díszes Bibliával ajándékozták meg. Az ünnepélyen részt vett dr. Kállay Kálmán hittudománykari dékán, lelkészképzőintézeti igazgató is, aki mindenkor igen élénk figyelemmel és szeretettel kíséri a theológus ifjúság munkásságát.

A kolozsvári református theológiai fakultáson az 1930—31. tanév első felére 186 theológus iratkozott be, kik közül 30 theológus a királyhágómelléki egyházkerületbe való.

Lelkészesere. A szatmári egyházmegyébe tartozó Sarkady Ferenc mándi lelkész és Fekete Antal penyigei lelkész a presbiteriumok és az egyházmegye beleegyezésével lelkészi állásukat eleserélték.

Vásárok visszahelyezése vasárnapra. A kiskunhalasi képviselőtestületi gyűlés ismételtén foglalkozott a vasárnapi vásárok kérdésével. A képviselőtestület előzőleg eltörölte a vasárnapi vásárok tartását és azokat hétköznapra helyezte át. Most hosszabb vita után, nagy többséggel a vasárnapi vásárok mellett foglalt állást, azzal az indoklással, hogy a vasárnapi vásár nem ellenkezik az Isten törvényével s a nép érdekében van. Jó volna, ha az illetékesek elolvasnák a Tízparancsolat mellett Nehémiás 13:15—22. verseit, ahol szintén világi hatalmasság intézkedik ez ügyben, de egészen más szemszögből ítélve e dolgot.

Az erdélyi szász evangélikusok száma kétszázharmincezer. 1929. évben több mint 4.500,000 pengő egyházi adót fizettek. Fenn tartanak tizenegy középiskolát, egy tanító-, egy tanítónőképző, egy óvónőképzőintézetet, öt kereskedelmi, két szakiskolát, 276 népiskolát 1160 tanítóval. Szeretetintézményeik közül legjelentékenyebb a nagyszebeni diaszpóra-intézet 200 gyermek számára. Ez az intézet 1907-ben alakult 24 gyermek részére. A szász evangélikus egyház pedig több mint 200 ezer hold földet vesztett a földreform következtében. Annak idején 56 millió koronát jegyzett hadikölcsönbe, mely összeg szintén elveszett. A lelkészek két hónapot ingyen dolgoznak egyházukért, mert egyházi adójuk két hónapi fizetésük összegének felel meg. Jó áttekinteni néha a szomszédba is, ha azt hisszük, hogy mi rettenetesen sokat áldozunk egyházunkért.

A tizennyolcadik életévüket betöltött és nem konfirmált egyháztagok összeírását rendelte el az újszegedi presbiterium. Ezzel a presbiterium alkalmat akar nyújtani, hogy a mulasztottakat pótolhassák.

Templomrenoválás Szamoskéren. Régi templomát a szamoskéri református egyház az elmúlt héten fedette be eternit palával. A renoválás költségeit, továbbá a fuvart és kézrierőt a hívők önként vállalták.

A békésbányai egyházmegye f. évi október hó 1-én tartotta közgyűlését Békéscsabán. A gyűlésen esküdtek fel az új tanácsbírák,

világi főjegyző és egyházmegyei ügyész. Világi tanácsbírákká lettek dr. Bartók György szegedi egyetemi tanár és Jánossy Gyula békéscsabai polgármester, világi főjegyzővé dr. Petneházy László nyug. min. tanácsos. Lelkészi tanácsbírákká Losonczy Endre hódmezővásárhelyi, Szabó Dániel reformátuskovácskői és Arany Gusztáv köröstarcsai lelkészek. Örömmel iktatta be őket a közgyűlés. A gazdag tárgysorozatot a közgyűlés délután 2 órára letárgyalta. Iskolai és közigazgatási ügyek voltak szőnyegen a belmissziói javaslatok mellett. Közgyűlés az egyházmegyét kilenc missziói körre osztotta be s belmissziói előadó javaslatai e körök munkálkodása tárgyában egyhangúlag elfogadtattak. Bírósi és bizottsági gyűlések előző nap esti tíz óráig foglalkoztatták a gyűlés tagjait.

Nagyszerű tanulmányút indul Bécsbe! Október 30-tól november 3-ig potom áron láthatja a büszke „császárváros”-t! Jelentkezni lehet október 15-ig a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségénél (IX., Lónyay-uca 7., II. 38.), 10 pengő s az útlevél egyidejű beküldése mellett. Útiköltség, szállás, étkezés összesen 38 P, beleszámítva a 10 P jelentkezési díj is. Ha egy iskolából húszan jelentkeznek, ingyen visszük a kísért.

Eddig 2000-nél több sápadtareú ifjú élvezte a balatoni napsugarat, Balatonszárszón, a Soli Deo Gloria Szövetség Üdülőtelepén. Minden pengővel, sőt minden 20 fillérrel fejlesztheti e nemzeti jelentőségű tábort. Adományokat Budapest, IX., Lónyay-uca 7., II. 28. alá kérünk csekkszámra száma 45,219.

Levelt írunk; esupa szeretet, melegség, fény minden sora... S ha árvabélyeggel küldjük, távlatot, életet nyernek a sorok.

Hivatalos értesítés.

Pályázat.

A túrriecsei (Szatmár m.) református egyház pályázatot hirdet a II. sz. tanítói állásra. Javadalom: Helyi 10%, lakás és kert, a többi államsegély. Kötelesség: Az I—II. vegyes osztály tanítása, belmissziói munka végzése. Pályázati határidő a Néptanítók Lapjában való megjelenés után nyolc nap. Állás azonnal elfoglalható. Kérvények válaszbélyeggel a lelkeszi hivatalhoz küldendők. Pályázhatnak okl. tanítónők és tanítók.

Presbiterium.

Pályázat.

A vasmegyeri (Szabolcs m.) református egyház pályázatot hirdet tanítónői állásra. Fizetés és lakbér törvénytörvény szerű. Kötelessége: a kijelölt osztályok vezetése; a belmissziói munkában

való segédkezés; kézimunkatanítás. Pályázati határidő: a hirdetés megjelenésétől nyolc nap. Állás azonnal elfoglalható. Felszerelt kérvények református lelkészi hivatalhoz, Vasmegyerre küldendők. Pósta helyben.

Pályázat.

A tarpai (Bereg m.) református egyház egyik kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése: lakás, másik tanítóval közös udvaron, melléképületekkel, kert, 45 köböl termény (fele tiszta rostált búza, fele kétszeres), hat bécsi öl kemény tűzifa, két szekér széna beszállítva, egy drb marha legeltetési jog; államsegély. Értékegység 51. Kötelessége: reábizott osztályok tanítása, másik kántorral hetenként felváltva kántori teendők végzése, belmissziói munkában, leventeoktatásban segédkezés, énekar, vasárnapi iskola önálló vezetése, lelkész díjtalan helyettesítése. Pályázati határidő a „Néptanítók Lapja”-ban megjelenéstől számított nyolc nap. Állás azonnal elfoglalható. Tarpa, 1930 október hó 12-én.

Dr. Darányi Mihály.

Pályázati hirdetés

a *kismarjai* református egyház kebelében lemondás folytán megüresedett V-ik tanítói állásra.

Fizetés: 1. lakás és kert természetben, 2. készpénzfizetés az egyház pénztárából évenként előre, évi 100 aranykorona, 3. a többi államsegély. Kötelessége a reábizott osztályok vezetése. Mindennemű egyházi munkában segédkezés. Lelkésznek és énekezőknek szükség esetén helyettesítése. Pályázati határidő 1930. évi október 26-án d. e. 11 óra. Csak férfi tanítók pályázhatnak. Orgona- és énekpróba október 26-án d. e. 11 órakor lesz.

Megválasztott tanítónak útiköltségét az énekpróba és költözködését az egyház megtéríti.

Kismarja, 1930 október 10.

Kató István,
református lelkész.

Pályázati hirdetés.

A *körösszegapáti* (Bihar m.) református egyház pályázatot hirdet a megüresedett kántortanítói állásra. Fizetés az egyháztól 22 értékegység, lakás; az államtól államsegély. Kötelesség díjlevél szerint: a III—VI. osztályok tanítása a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint, kántori teendők végzése, énekar vezetése, belmissziói munkákban való segédkezés, lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgálat. Mellékes keresetre is van alkalom. Ok-

mányok, szolgálati (kommün alatti magatartást is igazoló) bizonyítványok csatolandók a kérvényhez, melyet e hirdetés megjelenésétől számított tíz nap alatt kell beadni a lelkészi hivatalnál. Választás után az állást azonnal el kell foglalni.

Körösszegapáti, 1930 október 7.

Református iskolaszék.

TARTALOM: Borsos Károly: Négyszáz esztendő. — F. Varga Lajos: Egyházmegyei közgyűlést megnyitó beszéd. — Halottaink. — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Pályázatok.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykorszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-képek, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930-2386

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek

Bittenbinder—Grenczer: Métermértékek szemléltető táblája, hozzávaló utasítással. (Hossz-, terület-, köb-, súly-, ürmértékek)	3—
Gönczy: Írott, mozgatható betűk. (Összes kis- és nagybetűk)	2-40
Ugyanaz nyomtatott betűk	2-40
Gönczy—Úrhegyi: Fali olvasótáblák, írott és nyomtatott betűk olvasásának tanításához (70×100 cm. méretben, 24 lappal)	8—
Úrhegyi Alajos: Színes fali olvasótáblák a „Betűország“-hoz, 6 lap, 63×95 cm. méretben	3-20

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez	3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez	3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok vezérkönyve, I—IV. o.	9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI.	10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o.	10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI.	5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz	2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: *Quint József és Körösi Henrik.*

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti fejlődése. Quint József előszavával	3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai földrajzi oktatás.	4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazdasági ismeretek tanítása a III—IV. osztályban	6-40
Quint—Drozdly: A beszéd- és értelemgyakorlatok tanítása az I. osztályban	9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezérkönyve	4-40
Quint—Drozdly: A beszéd- és értelemgyakorlatok tanítása a II. osztály számára	10—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezérkönyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác	16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz	4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás és magyar nyelvtan tanításához	3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természetrajz, gazdaságtan és háztartástan tanításához	2-80
Bíró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt. együtt, osztályonként, a	1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református Eggetemes Konvent kiadványa)	1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanításának vezérkönyve	4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gazdaságtan és háztartástan tanításához, III—IV. oszt. számára	3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése Debrecen,
Ferencz József-út 62.